

NEDERLANDSE VERENIGING VOOR
DEMOGRAFIE 90 JAAR

Je zou het niet zeggen, maar we schrijven 1927-1928 als wetenschappers aan de bel trekken en aandacht vragen voor het mondiale bevolkingsvraagstuk. In Genève wordt een Internationale Bevolkingsconferentie gehouden waar wetenschappers, samen met politici, de overtuiging delen dat bevolkingsgroei een belangrijke invloed heeft op de maatschappelijke ontwikkeling. Dat klinkt anno 2018 weer heel bekend met de recente discussie over een mogelijk in te stellen Staatscommissie. Maar terug naar toen. In Genève werd besloten om een internationale vereniging op te richten, de International Union for the Scientific Study of Population (IUSSP), bestaande uit nationale afdelingen. De Nederlandse tak kwam er in 1928 en hiermee is de Nederlandse Vereniging voor Demografie (NVD) een van de oudste demografische verenigingen ter wereld. Wetenschappers stelden bij de oprichting al direct gevoelige onderwerpen aan de orde, zoals bevolking en voedselvoorraad, geboortever verschillen, en de 'demografie van primitieve rassen'. Hoewel de verwoording van het laatste onderwerp nu niet door de beugel zou kunnen, zijn er vertaald naar vandaag zeker parallellen. Vragen als "Hoeveel inwoners kan Nederland aan?" en "Wat betekent de bevolkingsgroei in Afrika voor de migratiedruk op Europa?" passen naadloos in die historische discussie. Maar waar destijds de geboorteontwikkeling actueel was, domineert nu de internationale migratie de discussie. De toenmalige

thema's waren diep geworteld in de actualiteit van de jaren twintig en speelden destijds een grote rol in de discussies over mogelijk te voeren bevolkingspolitiek. En juist daar doken de problemen op. Venijnige discussies werden gevoerd over moreel beladen onderwerpen als het al dan niet stimuleren van anticonceptie en de 'kwaliteit' van de bevolking, waarbij soms eugenetica en rassenleer om de hoek kwamen kijken. Die discussies maakten duidelijk dat het wetenschappelijk debat over bevolkingsvraagstukken al snel een politiek-ethisch mijnenveld wordt als het gaat om een te voeren bevolkingspolitiek. Dat zou in de huidige migratiediscussie ook goed kunnen gebeuren. Als reactie benadrukten demografen en andere bevolkingsexperts sindsdien vooral hun wetenschappelijke rol en hielden zij afstand van het politieke gewoel. Dat gold zeker ook voor de NVD. Gezien de aard van deze vereniging ligt ook in de huidige discussie een prominente rol voor de NVD niet voor de hand. Daar zijn andere instituten beter voor toegerust. Maar de NVD laat haar waarde vooral gelden door het voeren van het debat over bevolkingsvraagstukken, met de Nederlandse Demografiedag als jaarlijks congres voor vakgenoten en ook op het beleid gerichte workshops over actuele onderwerpen zoals vergrijzing, integratie, migratie en de complexiteit van families. Terugkijkend op 90 jaar NVD, heeft die functie nog niets aan actualiteitswaarde ingeboet.

Nico van Nimwegen, Honorary Fellow NIDI, zat jarenlang in het bestuur van de NVD en is Secretaris Generaal van de IUSSP

Nicole van der Gaag, senior onderzoeker NIDI, secretaris van de NVD